

יחודה של מלאכת ההוצאה מרשות לרשות – כמקור למלאכות השבת

מעיר על כך רבנו חננאל מבעלי התוספות:

תוספות שבת דף ב/א

וממאי דבשבת קאי – רבנו חננאל לא גורס כל זה... [כנ הקמט של שאלת הגמרא ותשובתה] דהא אפילו בחול קאי נפקא ליה שפיר דהוצאה מלאכה הוא דהא רחמנא קרייה מלאכה כדכתיב ואיש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש וכתיב ויכלא העם מהביא אלמא קרי להוצאה מלאכה וכן דריש בהדיא בירושלמי:

לטענתו: החידוש שהוצרך הפסוק לחדש

הוא רק שנקראת "מלאכה"

[אע"פ שאין בה כל יצירה כשאר המלאכות]

וממילא נחשבת כלולה במלאכות המשכן ונאסרה

אמנם רש"י שהובא לעיל למרבית-הפלא

כן גורס קמט זה

ומה יענה על הערת רבנו חננאל?

עיינו ברש"י על הפסוק "והמלאכה היתה דים"

רש"י על שמות פרק לו פסוק ז

(ז) והמלאכה היתה דים לכל המלאכה - ומלאכת ההצאה היתה דים של עושי המשכן לכל המלאכה של משכן לעשות אותה ולהותר:

לדעת רש"י:

הגדרת "מלאכה שהיתה במשכן" כוללת רק

מלאכת-האומנין של בצלאל

שיצרו הכלים מחומרי-הגלם שנתרמו

רש"י שבת דף ב/א

יליאות השבת - הולאות שמרשות לרשות האמורות לשבת, וזגמרא מפרש דהכנסות נמו קא קרי יליאות, ... וצפרק הזורק (שבת לו, ז) צרישיה נפקא לן מוילא משה ויעבירו קול צמחנה וגו' לא תפיקו מרשות היחיד לרשות הרבים להציא נדבה למחנה לויה,

ויוס השבת היה כדיליף התם ועל שתיים אלו חייב חטאת על שגנתו, ועל זדונו כרת ועל התרחחו סקילה, וכן בכל מלאכת שבת.

הבה נעיין בדברי הגמרא בפרק הזורק:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף ב/א

גמרא: מכדי זריקה תולדה דהוצאה היא, הוצאה גופה היא כתיבא? אמר רבי יוחנן דאמר קרא: ויצו משה ויעבירו קול במחנה. משה היכן הוה יתיב? במחנה לוייה! ומחנה לוייה רשות הרבים הוא! וקאמר להו לישראל: לא תפיקו ותיתו מרשות היחיד דידיכו לרשות הרבים [הפסיקו "להוציא" נדבותיכם מאהליכם למחנה לווייה]

שואלת הגמרא:

וממאי דבשבת קאי? דילמא בחול קאי ומשום דשלימא לה מלאכה כדכתיב והמלאכה היתה דים וגו' [וצו הפסקה היה מטעמים מכניים – ולא עקב איסור שבת]!?

ותשובתה:

גמר העברה העברה מיום הכפורים כתיב הכא ויעבירו קול במחנה וכתיב התם והעברת שופר תרועה מה להלן ביום אסור אף כאן ביום אסור

[ומכאן שה"הוצאה" בשבת אסורה כמלאכה]

ספר שמות פרק לו

(ד) ויבאו כל החכמים העשים את כל מלאכת הקדש איש איש ממלאכתו אשר המה עשים: (ה) ויאמרו אל משה לאמר מרבים העם להביא מדי העבדה למלאכה אשר צוה ידוד לעשת אתה:

מה ראו החכמים לעצור את זדם-התרומות?

(ו) ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא: (ז) והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר:

מכאן המקור למלאכת "הוצאה מרשות לרשות!"

כמבואר ברמב"ם

רמב"ם יד החוקה - הלכות שבת פרק יב

(ח) הוצאה מרשות לרשות מלאכה מאבות מלאכות היא ואף על פי שדבר זה עם כל גופי תורה מפי משה מסיני נאמרו.

הרי הוא אומר בתורה (שמות ל"ו) איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא הא למדת שהתבאה מלאכה קורא אותה...

למרבית הפלא

למרות שהיא אחרונה ברשימת ל"ט המלאכות

פתיחת מסכת שבת היא ביני הוצאה:

משנה מסכת שבת פרק א

יצאות השבת שתיים שהן ארבע בפנים, ושתיים שהן ארבע בחוץ...

העולם: "רשות היחיד" – יחידו של עולם

כל העושה מלאכה ומחלל שבת
הריהו מצהיר בכך
שאינו מאמין ב"חידוש העולם" יש מאין
ולדידו היקום "אוסף של ריבוי אנרגיות שונות":

העולם: "רשות הרבים" – כוחות הטבע

הדיחה מוציא את העולם
מרשות היחיד לרשות הרבים

אדם

שחושיו רואים את העולם כרשות הרבים
זקוק לאיסור המלאכות- להחזיר לתודעתו
שהיקום "רשות היחיד" הוא

הקב"ה

גם תוך כדי יצירת האידועים בטבע
רואה ש"אין עוד מלבדו"
ואינו זקוק לתירגול השביתה ממלאכות

✘ ולרש"י: מאחר וההוצאה – שורש ומקור כל
המלאכות מדוע היא נמנית אחרונה?

במלאכת ה"הוצאה" – שני היבטים:

ה"גברא"

היוצא מרשות לרשות [יציאות השבת] – שורש המלאכות

וה"חפצא"

שעבר מרשות לרשות [המוציא....] - מלאכה גרועה

זו גם 'מתיחת פרשת ויקהל'

ספר שמות פרק לה

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהִים
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֵת: (ב) שֵׁשֶׁת יָמִים
תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לְכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת
שַׁבְּתוֹן לַיהוָה כֹּל הַעֲשֵׂה בּוֹ מְלָאכָה יוֹמֵת:

לאחר כפרת חטא העגל יש לדאוג לעקירת הסיבה
'גיע כפיך כי תאכל – אשריך וטוב לך'

ראש בערדליים!?

הקהלת רה"ר אל רה"י

מחלישה את הרדיפה אחר 'עגל הזהב'

אבל לרש"י "הוצאה" היא המקור לכל מלאכות המשכן
ולכן אינו נזקק למה פתח בה!

✘

הרעיון ש"הוצאה" היא מקור כל המלאכות
אפשר לבאר בשני-אופנים

בדרך הפשט:

כשם שבבנין המשכן

אף ש'מלאכת ההבאה' אינה כלולה ב'מלאכת המשכן'

אבל

ללא ה"הבאה" של חומרי-הגלם
ש"הוציאו" מרשותם לרשות הרבים
לא היה לחכמי בצלאל ממה לייצר את המשכן וכליו
הרי שהיא שורשם ומקורם!

בדרך הסוד:

מדדש רבה בראשית פרשה יא פסקה ה

(ה) טורנוסרופוס הרשע שאל את רבי עקיבא... אם כדברין
שהקב"ה מכבד את השבת, אל ישב בה רוחות [הוצאה
מרשות לרשות] אל יוריד בה גשמים אל יצמיח בה עשב
[זורע]!...

א"ל תיפת רוחיה דההוא גברא אמשול לך משל לשנים שהיו
דרין בחצר אחת אם אין זה נותן עירוב וזה נותן עירוב שמא
מותרין לטלטל בחצר אבל אם היה אחד דר בחצר הרי הוא
מותר בכל החצר כולה

אף כאן הקב"ה לפי שאין רשות אחרת עמו וכל העולם כולו
שלו מותר בכל עולם כולו!

✘ ולכאורה מה תשובה היא זו? וכי בחצרו מותר
לאדם להשקות ולהצמיח בה עשב?

והביאור בזה:

עניינה של השבת:

לקבוע בנפשותינו אמונת "חידוש העולם"

כל היקום מתהווה בכל רגע מכח "דבר הויה" בלבד
הרי שכל "ריבוי הנבראים" אינם אלא "אנרגי – יה"!

אבל

אספקת חומרי-הגלם

אותם "הביאו" בני ישראל אל האומנים
איננה כלולה ב"מלאכת המשכן"!

אי לכך אלולא הוכחנו

ש"צו הפסקת-ההבאה" היה ביום השבת

לא הייתה "ההוצאה" נכללת

במושג "מלאכות-המשכן"

[כמו מלאכת ההוראה או מלאכת החזנות]

לדעת רבנו חננאל

גם אספקת חומרי-הגלם למלאכת האומנים

כלולה במושג "מלאכת המשכן"

[ע"ד "מכשירי מצוה כמצוה"]

ודיינו שהתורה קוראת ל"הוצאה" בשם "מלאכה"

והריהי ככל "מלאכות המשכן" האחרות

סיכום מחלוקתם:

רש"י	ר"ח
מלאכת ההבאה אינה מלאכת המשכן	מלאכת ההבאה כלולה במלאכת המשכן
אלא שהצו בשבת היה	אפילו היה בחול
הוצאה	הוצאה
היא מקור הל"ח מלאכות	היא פרם הכי קל שבהן
אין צורך במעט פתיחת מס' שבת בדיני הוצאה	צריך נימוק לפתיחה במלאכה האחרונה

חוספות שבת דך ב עמוד א

נזקק לנימוקים לפשר הפתיחה:

יליאות השבת שחיס שכן ארבע - הקשה ריב"א דיני הולאות
שבת היה לו לשנות גבי אבות מלאכות אחר פרק כלל גדול לקמן
(דף עג.) דהתם קתני אבות מלאכות מ' חסר אחת וקתני
הולאה לבסוף ...

ותירן דהולאה חציבא ליה לאקדומי משום דמנשה זו שמעינן
כמה דברים הולאה והכנסה דעני ועשיר ודבעין עקירה והנחה
ושנים שעשאוה פטורין וידו של אדם חשוב לו כד' על ד' וידו
של אדם אינה לא כרשות היחיד ולא כרשות הרבים.

ור"ת מפרש דדבר ההוא רגיל הש"ס לשנות תחילה וכן
צומסכת צ"ק (דף 3.) השור והצור המצטה וההצער ולא נקט
כסדר הפרשה ...

ועוד מפרש ר"ת דפתח ציליאות משום דבעי למימר לא ילא
החייט צמחטו